

Retningslinjer i katastrofemedisinsk forskning

Knut Ole Sundnes, Marvin L. Birnbaum, red
Health disaster management

Guidelines for evaluation and research in the Utstein style. Volume I. Conceptual framework of disasters. 177 s, tab, ill. Madison: Prehospital and Disaster Medicine, 2003. Pris USD 50 ISBN 1049-023X

Dette er første bind i en planlagt serie på fire med retningslinjer om katastrofemedisinsk forskning. Foreløpig foreligger det kun i uinnbundet form som et supplement til tidskriftet *Prehospital and Disaster Management*. Når alle fire bindene er trykt, vil de også bli publisert i innbundet utgave. Illustrasjonene er enkle, svart-hvitt-figurer – som ikke krever glanset papir for å komme til sin rett. Er man interessert i temaet, er det derfor ingen grunn til å vente til boken foreligger innbundet før man går til anskaffelse av den.

Formålet med dette første bindet er å bygge et begrepsapparat. De to første kapitlene omtaler de menneskelige og økonomiske aspektene ved katastrofer. I kapittel 3 defineres begreper som kan benyttes i forskning på feltet, mens de to neste kapitlene omtaler faktorer som påvirker hvilke konsekvenser en gitt begivenhet har. I de siste kapitlene analyseres konsekvenser av ulike tiltak som settes inn. I tillegg blir relevante etiske og juridiske aspekter diskutert. Boken avsluttes med en ordliste over aktuelle uttrykk.

Tilfeldighetene vil at denne boken leses i dagene etter jordskjelvkatastrofen i Iran. Denne situasjonen understreker betydningen av det store arbeidet som redaktørene har lagt ned. Myndigheter og humanitære organisasjoner sender stadig store ressurser til katastrofeområder, men man vet lite om hvilken effekt denne støtten har. Er innsatsen optimal? Hvilke resultater oppnås? Her får vi retningslinjer for hvordan katastrofearbeid kan vurderes kvantitativt og kvalitativt. I dag mangler til dels selve begrepsapparatet, og feltets natur gjør at vitenskapelige studier i tradisjonell forstand er utelukket av praktiske eller etiske årsaker. Metodene som skisseres, er uvante for den jevne medisiner, siden de i stor grad er hentet fra samfunnsvitenskapelige disipliner. Det gjør at boken kan oppfattes som noe vanskelig tilgjengelig, men dette kan vanskelig unngås og er ikke ment som negativ kritikk. Forfatterne ønsker å sette en ny standard. Det er for tidlig å si hvor godt de har lyktes i sine målsettinger, da dette også er avhengig av kvaliteten på de øvrige bindene i serien. Utgangspunktet er imidlertid godt.

Tilfeldighetene vil at denne boken leses i dagene etter jordskjelvkatastrofen i Iran. Denne situasjonen understreker betydningen av det store arbeidet som redaktørene har lagt ned. Myndigheter og humanitære organisasjoner sender stadig store ressurser til katastrofeområder, men man vet lite om hvilken effekt denne støtten har. Er innsatsen optimal? Hvilke resultater oppnås? Her får vi retningslinjer for hvordan katastrofearbeid kan vurderes kvantitativt og kvalitativt. I dag mangler til dels selve begrepsapparatet, og feltets natur gjør at vitenskapelige studier i tradisjonell forstand er utelukket av praktiske eller etiske årsaker. Metodene som skisseres, er uvante for den jevne medisiner, siden de i stor grad er hentet fra samfunnsvitenskapelige disipliner. Det gjør at boken kan oppfattes som noe vanskelig tilgjengelig, men dette kan vanskelig unngås og er ikke ment som negativ kritikk. Forfatterne ønsker å sette en ny standard. Det er for tidlig å si hvor godt de har lyktes i sine målsettinger, da dette også er avhengig av kvaliteten på de øvrige bindene i serien. Utgangspunktet er imidlertid godt.

Verket anbefales for alle som er interessert i katastrofearbeid. Det burde være av interesse ikke bare for medisinerne, men også for bevillgende myndigheter og for ansatte i humanitære organisasjoner. Som traumatolog er jeg imponert over det første bindet, og jeg vil oppfordre Tidsskriftets ledelse til å la kolleger med annen bakgrunn enn meg anmelde de øvrige bindene i serien, slik at den kan vurderes av personer med ulike faglige ståsteder.

Mårten Sandberg

Luftambulansesavdelingen
Ullevål universitetssykehus

Nyere prinsipper for kreftbehandling

Øyvind S. Bruland, Trond Flægstad, red

Targeted cancer therapies

An odyssey. 240 s, tab, ill. Tromsø: Ravnetrykk, 2003. Pris NOK 350
ISBN 82-91378-32-0

I det gamle Hellas var symposium betegnelsen for et rituellet selskap der man spiste og drakk sammen og førte åndfulle samtaler. Nå er symposium en møteform der eksperter diskuterer et bestemt vitenskapelig emne, gjerne i vid

sammenheng. Denne boken er resultatet av et symposium der en rekke internasjonale eksperter drøftet målrettet kreftbehandling: Hvordan kan man nå frem til kreftcellene og slå dem ut og samtidig spare det normale vevet? Primus motor i prosjektet har vært professor Øyvind Bruland ved Radiumhospitalet, som selv er en av pionerene innen feltet. Sammen med Trond Flægstad har han redigert denne boken fra møtet. Den har høy informasjonsverdi.

Første del består av seks kapitler om humanistiske emner. Professor Øyvind Andersen gjennomgår symposietradisjonene gjennom tidene, og Øyvind Bruland trekker opp historiske linjer for målrettet behandling helt fra mytologien til moderne medisin.

Kapitler av inviterte foredragsholdere om kliniske og biologiske emner knyttet til kreftformer der man i dag kan nytte slik målrettet behandling følger så. Det blir også gitt en oversikt over hvordan celler hos mennesker omdannes til kreftceller gjennom genetiske og biologiske forandringer.

Boken gir en oversikt over de forskjellige prinsippene som brukes i dag, tidligere kliniske studier og eksperimentell behandling. Det dreier seg om bl.a. terapeutiske kreftvaksiner, markering av vekstfaktoreseptorer på kreftcellenes overflate, prinsipper som virker på cellesyklus, radioimmunterapi og forskjellige toksiske stoffer.

Flere kapitler omhandler bruk av immuntoksiner og fotokjemiske prinsipper. Etske problemstillinger og muntlige konfliktområder knyttet til patentering blir også omtalt.

Dette er en spennende oversikt over et felt i eksplosiv utvikling. Forskningslitteraturen på området er enormt stor og til dels vanskelig tilgjengelig. En bok som dette har derfor stor pedagogisk verdi som innføring i emnet. Den egner seg både for klinikere og andre som er interessert i kreftbehandling. Prisen er ikke avskrekkende.

Ole Didrik Lærum

Gades Institutt
Haukeland Universitetssykehus

Kjønnsforskjeller og sykdom

Karin Garde

Køn, psykisk sykdom og behandling

196 s. København: Hans Reitzels forlag.
Pris DKK 225
ISBN 87-412-2420-5

Karin Garde, overlege ved St Hans Hospital i Roskilde og med lang forskningserfaring i psykiatrisk epidemiologi og kjønnsforskjeller, har samlet vår viten om kjønnsforskjeller innen psykiatrisk sykdom og behandling i en lettlest og

systematisk fremstilling. Etter en generell innledning med historisk tilbakeblikk over kjønn, normalitet og oppfatning av helse tar hun for seg kjønnsforskjeller innen hvert sykdomsområde: schizofreni, depresjon, angst, personlighetsforstyrrelser, somatoforme lidelser, spiseforstyrrelser, seksualitet og psykisk sykdom, misbruk og selvmord og selvmordsforsøk.

Garde påpeker at selv om det er klare forskjeller innen sykdomsutvikling, symptomer og atferd, får det forbausende lite konsekvenser for behandlingsopplegg og oppfølging. Samtidig gjenspeiler nok dette at vi ikke riktig har ideer nok om hvordan vi kan utnytte denne kunnskapen. Og her er forfatteren heller ikke så flink til å komme med nye innspill. Boken blir i store deler veldig saklig refererende, om eksisterende forskningsfunn. Men noen steder glimter forfatteren til med hva hun mener og hva som bør gjøres, og det er stoff til ettertanke. Hun har også et godt kapittel om betydningen av legens kjønn og en diskusjon av normalitet. Boken er utstyrt med mange og gode referanser. Psykiatere, allmennmedisinere og samfunnsmedisinere og relaterte grupper bør ha den i biblioteket.

Inger Sandanger

Institutt for medisinske atferdsfag
Universitetet i Oslo